

Tissé

Møde med Sovjets største fotograf

Af BJØRN RASMUSSEN

Blandt de russiske filmfolk, der var til stede ved festivalen i Venezia, var den berømte fotograf *Edouard Tissé*, manden der optog alle *Eisensteins* film (f. eks. „Panserkryderen Potemkin“) og de fleste af *Alexandrov's* nyere film (deriblandt „Glinka“). Tissé er nu også instruktør og præsenterede i Venezia sit og *Zakhar Agranekos* superpatriotiske og sentimentalt selvfølende heltepos „Garnisonen overgav sig ikke“ („Bessmertnij Garnison“). Ved det selskab, russerne arrangerede, fik jeg lejlighed til en lang samtale, der støttedes kolossalt af, at han talte alle tre hovedsprog og var mere end villig til at udtale sig.

Tissé, der efter navnet at dømme synes at stamme fra en i sin tid flygtet fransk huguenotfamilie, er middelhøj, tætbygget, ansigtet er åndfuldt, store faste træk, klare livlige

øjne, han har let til smilet og er fuld af humor. Jeg startede (naturligvis) med „Potemkin“ og hans indsats i gruppearbejdet ved den store russiske revolutionsfilm fra midten af tyverne om de oprørske matroser i Odessa i 1905, der for en tid heroisk holdt kejserens tropper stangen.

— Glem nu i alt fald ikke, at „Potemkin“ ingenlunde er min første film. Jeg tror, den er nummer 21 i rækken! Det er forøvrigt så mærkeligt for mig her at høre filmfolkene tale om vor gamle film, for jeg kan ikke svare på ret meget af det, man spørger mig om. Vi lavede jo den film som et kollektiv i ordets fulde betydning. Det er umuligt at sige, hvem der fik ideen til hvad i den. Eisenstein stod som instruktør, men en masse af det, der siden blev tillagt ham som „særligt typisk“, var lavet af Alexandrov, og også jeg selv har bidraget efter evne f. eks. i eksekutionsscenerne. Vi var kun tre måneder om at optage filmen, og fordi alt var forberedt i de mindste detaljer allerede i drejebogen, derunder længden af de enkelte indstillinger, så var hele filmen klar til forevisning få dage efter, at den var færdigoptaget. Og alle mennesker sagde, ih, det er et mesterværk! Er'et? Spurgte vi, vi havde ikke anelse om det. Meget tidligt kom *Meisels* musik på, den bedste, vi nogensinde har haft til filmen; De ved måske, at amerikanerne lavede en anden musik til den få år efter, og da jeg for et par år siden fik filmen frem igen i en toneudgave, var der igen ny musik på, men *Meisels* er og bliver den bedste; jeg gad vide, hvor den befinder sig.

— „Garnisonen“ er i sort-hvidt, men De har da arbejdet med farvefilm?

— Jo, for eksempel i „Glinka“, der var et gigantforetagende i to dele, som så blev klippet ned til een halvanden times forestilling. Men i garnisonsfilmen virkede farverne fjollet. Vi tog en masse af den i farver for at se virkningen, men himlen blev idiotisk blå, og blodet alt for rødt, De forstår, det passede bedre til filmens tragisk-patetiske stil at holde den i grå og sorte nuancer, og det er jo ikke alle filmemner, der er født til farver, selvom de fleste sovjetfilm er optaget i farver.

— Hvornår er „Garnisonen“ blevet optaget?

— Den havde premiere for et par måneder siden, og vi var syv måneder om den.

— Det vil altså sige, at den er påbegyndt, inden *Khrustjov's* store tale i år?

— Ja (det kommer kort og kommenteres

ikke yderligere, men udtalelsen er vigtig, for det vil sige, at filmen, der rummer en kraftig kritik af *Stalins* dispositioner ved krigsudbruddet m. h. t. befæstningen af grænseforterne, har foregrebet den betydningsfulde politiske tale, hvor kritikken blev officielt fremsat ... endnu et eksempel på, at kunsten kan foregribe den historiske virkelighed!).

— Eisensteins sidste film, anden del af „Ivan den Grusomme“ blev jo forbudt af regeringen og er ikke blevet vist. Er der nogen mulighed for, at den nu kan blive præsenteret for offentligheden. De fotograferede den jo?

— Det gjorde jeg, ja. Næ, der er næppe mulighed for det, for filmen blev aldrig færdig. Vi manglede 15—20 % af optagelserne, og en masse af lyden plus naturligvis musikken; og i dag er skuespillerne forandret så meget i ydre, at de ikke kan supplere de gamle optagelser. *Tjerkasov* er for gammel nu, og flere af dem er døde eller borte fra filmen. Jeg er vis på, at illusionen ville brydes uafbrudt, og det ville ikke tjene Eisensteins minde til ære. Man kan ikke forlange, at publikum skulle bære over med det. Og på den anden side ville det være for spredt at vise de 80 %, vi har liggende; det er jo ikke 20 % i rækkefølge, vi mangler, men vigtige passager rundt omkring i handlingen. Det mest brændbare stof iøvrigt.

— Kunne De tænke Dem at besøge Danmark? Og fortælle om Deres filmarbejde?

— Meget gerne. Bare ring efter mig. Jeg ville meget gerne træffe *Dreyer*, som jeg beundrer meget; det er jo spændende hernede at se alle hans gamle film på stribe.

— Vi mangler to af dem hjemme, de er som sunket i jorden. De kender jo de russiske filmmuseers beholdning af film; har De anelse om, hvorvidt *Herman Bang*-filmen „Mikaël“ og pogrom-filmen „Die gezeichneten“ („Elsker hverandre“) skulle befinde sig i Deres land?

— Jeg tør ikke sige det for vist, men jeg tror det ikke; jeg ville sikkert vide det, for *Dreyer* er en stor mand hos os og studeres gerne af vore unge filmfolk. Næ, jeg tror det ikke, men jeg skal gerne spørge mig for, når jeg kommer hjem.

— Fortsætter De nu som officiel instruktør?

— Oprigtigt talt har jeg været instruktør i mange år; kameramanden sætter jo lysene mere, end han passer apparatet, og lyssætningen medfører automatisk stor indflydelse på helhedsudformningen af scenen. Desuden var det *Agranenkos* første spillefilm, og så er det rart for ham at have en gammel rotte som mig ved sin side. Jo, jeg agter i høj grad at blive ved.

Agranenkos og Tissé
„Garnisonen overgav sig ikke“.
I midten:
N. Kriutsov.